

Leo Trotskij: Tal om den italienska frågan¹

(Vid Kommunistiska internationalens tredje kongress, 29 juni 1921.)

Kamrater, jag ska inte dröja vid det italienska socialistpartiets förflutna. Det har redan sagts tillräckligt om detta ämne. Nyckelfråga är krisen i september förra året som har skapat det nuvarande sakernas tillstånd. Till och med en flyktig genomgång av den politiska situationen ger intryck av och till och med övertygelsen att det italienska proletariats inriktning under åren efter kriget var rent revolutionär. Allt som skrevs i *Avanti*² och allt som sades av socialistpartiets talesmän tolkades av massorna som en uppmaning till en proletär revolution. Och denna propaganda slog an en ton i arbetarklassens hjärta, väckte deras vilja och framkallade septemberhändelserna.

Om man ska bedöma partiet ur politisk synvinkel måste man dra slutsatsen – och det är den enda möjliga förklaringen – att det italienska socialistpartiet förde en revolutionär politik i ord utan att någonsin ta dess konsekvenser med i beräkningen. Alla känner till att ingen annan organisation under septemberhändelserna tappade huvudet så mycket och blev så förlamad av skräck som det italienska socialistpartiet som själv hade röjt vägen för dessa händelser. Dessa fakta bevisar att den italienska organisationen – och vi får inte glömma att partiet inte bara är teorier, ett mål och ett program utan också en apparat, en organisation – att denna italienska organisation kunde ha säkrat segern genom att hålla en rak kurs. September var en månad av svår kris för proletariats och det italienska socialistpartiet. Vilka konsekvenser fick dessa händelser för proletariats? Det är mycket svårt att bedöma, ty när en klass bryter med sitt parti så förlorar den omedelbart sitt riktningssinne. Och partiet – vilka slutsatser har det dragit av dessa erfarenheter? Under tre år efter kriget sa alla kamrater som kom från Italien till oss: ”Vi har allting färdigt för revolutionen”. Hela världen visste att Italien stod på randen till en revolution. När revolutionen bröt ut visade sig partiet vara bankrutt. Vilka var då lärdomarna av dessa händelser? Vad gjorde man? Vi har fått höra: ”Vi var inte förberedda eftersom vår organisation bestod av element som var uppenbart oförenliga och agerade för att förlama varandra. För att skapa vissa omständigheter måste man, i så måtto som det beror på vår vilja, ha viljan att skapa dem!” Detta, kamrat Lazzari,³ är den springande punkten: man måste ha viljan till revolutionär seger! Bara om denna vilja existerar kan man därefter inleda diskussioner och göra en analys; ty en strategi är absolut nödvändig, det går inte att segra bara med hjälp av en stark vilja. Strategin är absolut nödvändig men mest oumbärlig är viljan till revolution och till dess seger! I denna mening är Turati och hans vänner ärliga, ty de förkunnar dagligen, öppet och gång på gång att de inte vill ha någon revolution. De vill inte ha den och ändå är de kvar som medlemmar i socialistpartiet, till och med framstående medlemmar.

Ni har upplevt september. Men vad drev ni för linje efter denna tragiska månad? Ni har gått längre åt höger. Reformisterna, det vill säga de personer som inte vill ha någon revolution, har majoritet i er parlamentsgrupp. Ert centrala organ, *Avanti*, har vridit rodret skarpt åt höger. Sådant är sakernas nuvarande tillstånd. Det är otillåtet att skryta om sitt förflutna när den aktuella situationen är så uppenbar och otvetydig. Det finns en motsättning mellan läpparnas bekännelse till revolutionen och

1 Den italienska frågan var en speciell punkt på tredje kongressens dagordning. Vid sin kongress i Livorno vägrade majoriteten av det gamla italienska socialistpartiet att acceptera de ”21 villkoren”. Som ett resultat av det splittrade partiet, men eftersom det italienska socialistpartiet fortfarande förkunnade att det inte hade några meningsmotsättningar med Komintern i de principiella frågorna och skickade tre delegater till den tredje världskongressen, röstade exekutivkommittén för att låta dem vara med på kongressen.

2 Vid den här tidpunkten var *Avanti* socialistpartiets centrala tidning.

3 Lazzari var en av den italienska arbetarrörelsens veteraner och en av det italienska socialistpartiets grundare. Före och under Första världskriget tillhörde han partiets vänster, men vid splittringen i Livorno stannade han med majoriteten. Efter tredje kongressen uppfyllde Lazzari lojalt sitt löfte att agitera för en sammanslagning mellan det italienska socialistpartiet och kommunistpartiet.

de grymma krav som en revolutionär situation ställer – och den blev tydlig bland er i september. Ur denna motsättning härrör den ena av två saker: antingen kommer ni att avvisa den del av ert förflutna som bara var revolutionär i ord – med andra ord kommer ni att bryta med reformisterna som står i vägen för revolutionära handlingar; eller så måste ni säga: ”Eftersom vi inte ville ha händelserna i september så måste vi också avvisa de metoder som framkallade dem.”

Turati kommer inte att tveka att utnyttja lärdomarna från september. Han är klipsk nog att peka ut de uppenbara motsättningar som härrör från dem. Vad gäller er, ert parti och er centralkommitté så ökar ni bara den brist på klarhet som förberedde och på förhand avgjorde septemberhändelsernas misslyckande, och som har orsakat det italienska socialistpartiets högersväng. Serrati var för att samla krafterna så mycket som möjligt, han ville att kommunisterna, centristerna och reformisterna skulle stanna kvar i ett enda parti. Vid vissa speciella tillfällen kan denna tanke att samla krafterna vara berättigad, i förhoppning om att behålla så mycket revolutionära krafter som möjligt i partiet. Han ville det, han ville ena dessa tre grupper för att senare kunna säga: ”Här är vårt partis verkliga bålverk, vad och vem som helst som står utanför vårt parti är våra fiender.”

Ni har gått igenom de allra hårdaste, klaraste och mest tragiska erfarenheter. Och först i efterhand tog denna tanke att samla krafterna, som i sig själv är något abstrakt, en definitiv politisk form. Tanken blev helt och hållet reformistisk och inte centristisk, ty partiets utveckling har definitivt svängt åt höger.

Turati har förkunnat: ”I september var proletariatet ännu inte tillräckligt moget.” Nej, det var inte moget. Men har ni förklarat för proletariatet varför partiet inte var moget? Sa ni till proletariatet: ”Ja, Turati har rätt i den meningen att ni, de italienska arbetarna, inte var mogna nog att rensa ert parti från alla de element som förlamade partiets arbete innan ni inledde de avgörande aktionerna. Turati har rätt i den meningen att det italienska proletariatet genom sin underlåtenhet att utesluta honom ur sina led därmed har visat att det inte var tillräckligt moget för de avgörande aktionerna i september.” Hur är det nuvarande läget inom det italienska proletariatet? Jag är övertygad om att det har blivit mycket försiktigare efter att ofrivilligt ha blivit sviket av det parti som det helt och hållet hade förlitat sig på. Kamrat Lazzari har en benägenhet att tolka dessa yttranden på ett moraliskt och personligt sätt: ”Vi anklagas för förräderi, men vad fick vi för det?” Det handlar inte om enskilt eller bedrägligt förräderi. Det handlar om en bankrutt för partiet. Och i politiska termer är det inget annat än ett förräderi mot proletariatets intressen. Jag frågar mig: vad i all världen kan det italienska proletariatet tänka? Partiet är säkert fruktansvärt misskrediterat i dess ögon. Ett nytt parti har uppstått – kommunistpartiet. Vi är övertygade om att det kommer att fortsätta att växa även om det i framtiden skulle förbli lika isolerat som idag. Detta parti vänder sig till proletariatet och erbjuder det sitt revolutionära kommunistiska program. Är ni inte rädda för att de italienska proletärererna, efter att ha lyssnat till er kommer att säga: ”Men vi har hört den visan förut, vi har redan blivit lurade i september.” Det är kontentan i den ytterst svåra situation som ni har skapat i Italien för en period som vi får hoppas blir kort.

Det unga italienska partiet måste med hjälp av ett energiskt och djärvt arbete på nytt erövra ett verkligt revolutionärt rykte, som inte bara är outhärligt för dess parlamentariska verksamhet – som å andra sidan är något helt annat – utan också för ett nytt angrepp mot det kapitalistiska samhället. Det måste på nytt erövra det revolutionära rykte som partiet har förlösat med hjälp av sin aktivitet, eller snarare inaktivitet i september. Ni säger till oss att Turatis anhängare underkastar sig partidisciplinen. Oh ja, talarna hade helt rätt när de sa att det hade lagts ett gott ord till Turatis försvar. Det var ett försvar som byggdes upp i enlighet med ett juridiskt försvars alla regler. Vad innebär partidisciplin? Det finns en formell disciplin och det finns en verklig disciplin. Jag tycker att det är skillnad på om jag handlar på ett visst sätt därför att omständigheterna inte ger mig något annat val och om jag handlar av egen fri vilja. Vi underkastar oss den kapitalistiska statens disciplin, vi underkastar oss den kapitalistiska legaliteten – men hur? Bara i så måtto som vi tvingas till det. Men på samma gång skrattar vi åt den borgerliga legaliteten, vi skapar underjordiska organ för att kringgå

denna legalitet, och vi utnyttjar varje utväg för att bryta igenom den borgerliga legaliteten eller utvidga dess ramar. Och vad har Turati för inställning till er disciplin? Exakt samma inställning, kamrat Lazzari. Han underkastar sig er disciplin på samma sätt som vi underordnar oss den borgerliga legaliteten. Han skapar sina egna olagliga organisationer, sin egen fraktion i ert parti. Han förhandlar med regeringen, givetvis i smyg och olagligt. Han gör allt för att utvidga och bryta ramarna för denna disciplin, och dessutom gör han sig lustig över er disciplin i sina tal och i sin tidning. Han är därför vår medvetna och metodiska fiende, precis som vi är det borgerliga samhällets och dess legalitets fiender. Sådant är det verkliga sakernas tillstånd.

Ni säger: ”Men Turati har inte givit oss några verkliga skäl för att utesluta honom. Vi har inte tillräckligt med fakta.” Ja, det går att säga rakt ut att även om vi skulle vänta i all oändlighet så kommer vi ändå att sakna dessa fakta, eftersom Turati vet precis vad han vill ha. Turati är inte någon medelmåttig karriärist som är ivrig att bli minister i en kapitalistisk regering. Så vitt jag uppfattar honom har han en egen politik som han värderar högt och som han vill genomföra. Han är inte på jakt efter en ministerportfölj. Jag kan tydligt se ett samtal mellan Turati och Giolitti. Giolitti säger till honom: ”Här är en portfölj som tillhör dig.” Men Turati svarar: ”Har ni inte lyssnat, kära kollega, till Lazzaris tal? I det ögonblick jag accepterar denna portfölj kommer jag att ge honom väldigt lämpliga fakta som han inte kommer att tveka att utnyttja. Jag kommer att uteslutas ur partiet, och om jag blir utesluten så kommer jag att förlora all politisk betydelse både för er och för bevarandet av den kapitalistiska staten. Eftersom det som står på spel inte så mycket är att installera ytterligare en socialistisk minister utan att stöda demokratin, det vill säga att stöda det kapitalistiska samhället, kan jag inte acceptera er portfölj. Ty jag tänker inte spela min stränga kollega Lazzari i händerna. Låt oss i det borgerliga samhällets intressen lämna saker och ting som de är.”

Ni säger: ”Ägnar vi inte alltför mycket uppmärksamhet åt Turati, hans tal, hans böcker, hans förord? Är det inte snarast en enstaka händelse? Det är försumbart!” Om det stämmer, om det vad er beträffar bara handlar om att bli av med en eller flera individer, en struntsak, varför är ni då så upprörda? Låt oss, kära kamrater från Italien, tänka oss att medan vi diskuterar här så ringer Giolitti upp Turati för att fråga: ”Är det möjligt att Lazzari reste till Moskva för att ikläda sig några förpliktelser där?” Och Turati svarar: ”Nej, nej! Det är bara en enstaka händelse.” Som ni känner till omfattar det kapitalistiska samhället principen om arbetsdelning. Och genom att bryta med den Kommunistiska internationalen för att skydda Turati gör ni detta samhälle en mycket stor tjänst. Ni säger att ni blir alltmer hänfödda över det ryska kommunistpartiet och Sovjetryssland. Låt mig i detta sammanhang tala helt fritt, inte bara till uppbyggelse för alla italienska kamrater utan för samtliga partiers uppbyggelse. När man talar om oss så händer det alltför ofta att det används en mycket finkänslig ton, som för att undvika att mucka gräl med oss. Som ni alla vet är vår situation ytterst svår. Ni var med på Röda torget och ni har sett både våra soldater och våra beväpnade kommunister som är redo att försvara Tredje internationalen. Ni har också sett våra ungdomar, våra barn, som till största delen går omkring barfota och undernärda. När ni besöker våra fabriker kommer var och en av er att se att vår ekonomiska och materiella fattigdom trotsar all beskrivning.

De som kommer till Ryssland i hopp om att hitta ett kommunistiskt paradiset kommer att bli grymt besvikna. De som kommer här i syfte att för att samla intryck för att lovprisa Ryssland är inga verkliga kommunister. Men alla de som kommer hit för att samla fakta rörande vår fattigdom för att använda dem som argument mot kommunismen är öppna fiender till oss. [Applåder.] Och så här, kamrater, säger Turati, en medlem i ert parti, om Ryssland: ”Ryssarna har uppfunnit sovjeterna och den Kommunistiska internationalen för sin egen nytta och för att gynna sina egna nationella intressen.” Det är vad han sa till de italienska arbetare som genom överväld tvingades med i kriget för att försvara föregivna nationella intressen, och som lurades precis som alla de andra. Idag dinglar ett annat spöke framför dem – ett nationellt spöke. Idag, kom ihåg det, försöker Ryssland främja sina egna nationella intressen med hjälp av den Kommunistiska internationalen. Om man går igenom den tyska pressen från tiden för marshändelserna så hittar man samma tanke om sovjetmaktens läge.

Där sägs det att sovjeterna på den tiden var fruktansvärt misskrediterade, och för att rädda sig själv utfärdade Sovjetryssland, via Kommunistiska internationalen, en order om att inleda revolutionära aktioner i Tyskland. Idag sprider våra svekfulla och lömska fiender en sägen – och en av de mest ivriga utspridarna är er Turati – en sägen med innebörden att vi för att hjälpa upp vår inhemska situation kräver att alla andra partier ska inleda revolutionära aktioner som inte har något som helst samband med respektive länders politiska och sociala utveckling. Om vi låter personer som sprider sådana idéer bli kvar i vår international så särskilt mycket längre, så kan vi mycket väl skapa en väldigt svår situation för internationalen.

Ja kamrater, i vårt land har vi rest världsrevolutionens bålverk. Vårt land är fortfarande underutvecklat, fortfarande ytterst barbariskt. Inför er breder det ut en kavalkad av aldrig tidigare skådad fattigdom. Men vi försvarar detta världsrevolutionens bålverk, ty för närvarande finns det inget annat sådant bålverk i världen. När det reses ett annat fäste i Frankrike eller Tyskland då kommer fästet i Ryssland att förlora nio tiondelar av sin betydelse, och då kommer vi att komma till er i Europa för att försvara detta andra och viktigare fäste. Slutligen, kamrater, är det fullständigt absurt att tro att vi menar att detta ryska revolutionära fäste skulle vara världens centrum. Det är till och med absurt att påstå att vi tror att vi har rätt att kräva att ni ska göra revolution i Tyskland eller Frankrike eller Italien, närhelst det behövs för vår inrikespolitik. Om vi var förmögna till sådan svekfullhet då skulle var och en av oss förtjäna att ställas framför en vägg och skjutas ner, en efter en.

Kamrat Lazzari! Hur kan vi stanna kvar i samma international som Turati, som är medlem i ert parti och som kallar vår international för en ”befängd international”? Det är hans exakta ord. Karl Liebknecht och Rosa Luxemburg är döda, men för denna international är de i högsta grad för evigt levande. Hur kan vi då i vår internationals led förena Karl Liebknecht, Rosa Luxemburg och – Turati? Turati säger att vår organisation är befängd. Och tänk bara, så sent som igår var han själv medlem i den. Tja, det är verkligen en befängd period i Tredje internationalens liv. [Ljudliga applåder.]

(Översättning från engelska, Göran Källqvist.)